

Harp Akademisi Öğrenimi ve Burada Kişiliğini Etkileyen Olaylar, İnsanlar

1845 yılında padişah Birinci Abdülmecit'in fermanı ile Harp Okulu Komutanı Emin Paşa, Fuat Paşa ve Şeyhülislam Arif Hikmet Bey'den oluşan Askerî Öğretim Kurulu, askerî okulların düzenlenmesine ilişkin olarak "Askerî liseler kurulacak, Harp Okulu dört sınıf olacak, Avrupa ordularında olduğu gibi kurmay subaylar yetiştirmek için sınıflar oluşturulacaktır." kararlarını almıştır. Alınan karar gereğince Avrupa orduları sisteminde kurmay subay yetiştirmek amacıyla, "Mekteb-i Fünûn-u Harbiye-i Şâhâne Erkân-ı Harbiye Sınıfları" adıyla Harp Okulunun 3'üncü ve 4'üncü sınıfları oluşturulmuş ve 1848 yılında Harbiye'deki binada eğitim ve öğretime başlanmıştır.

Kurmaylık, önceleri ayrı bir askerî sınıf olarak kabul edilirken, 1867 yılından itibaren piyade, süvari, topçu gibi sınıflar için kurmay subay yetiştirmek üzere programlar yeniden düzenlenmiştir.

1899'da Esat Paşa'nın Harp Okulu öğretim başkanlığına atanmasından sonra, yani Mustafa Kemal'in Harp Okulunda öğrenime başladığı sırada yeni bazı düzenlemeler yapılmıştır. O zamana kadar Harp Okulundan "Erkânıharp Sınıfları"na geçen öğrencilere "Erkânıharp" (kurmay) deniliyordu. Esat Paşa bunu değiştirmiş, "Erkânıharp namzeti" (kurmay aday) şekline çevirmiştir. Bundan sonra Harp Akademisi öğrencileri kısaca "namzet" (aday) olarak anılmaya başlanmıştır. O zamana kadar Harp Akademisinin 15 kişiyi geçmeyen öğrenci sayısı yine Esat Paşa'nın çabalarıyla kırka kadar yükseltilmiştir. Fakat bu öğrencilerden ordunun ihtiyaç fazlası kısmına kurmaylık hakkı verilmemiş, bunlar "mümtaz" adı altında ve yüzbaşı rütbesiyle kıtalara çıkarılmışlardır.

Bu uygulamanın 1902 yılından itibaren başladığı görülmektedir. Bu yıldan itibaren Erkânıharbiye sınıflarından "çok iyi" derecede başarı sağlayanlara "kurmay", ve "iyi" derecede bitirenlere "mümtaz" unvanı verilmeye başlanmıştır. Bu usul, 1909 yılına kadar devam etmiştir. Mümtazlar arasında kurmay ihtiyacını karşılamak üzere sonradan kurmaylıkları onananlar da olmuştur. Bu dönemde, Erkânıharp sınıfı öğrencileri, kurmay yüzbaşı olarak mezun olmuşlar ve iki yıl sonra da kıdemli yüzbaşılığa yükselmişlerdir.

Mustafa Kemal, 1902'de şimdi Askerî Müze ve Kültür Sitesi Komutanlığı olarak faaliyet gösteren Harbiye'deki Erkân-ı Harbiye Mektebine 1902'de başlamıştır. Mustafa Kemal Harp Akademisindeki ilk yılını 1922'de yayınlanan anılarında şöyle anlatmıştır: "Erkânıharp sınıflarına geçtik. Mutad olan derslere çok iyi çalışıyordum. Bunların fevkinde olarak bende ve bazı arkadaşlarda yeni fikirler peyda oldu. Memleketin idaresinde ve siyasetinde fenalıklar olduğunu keşfetmeye başladık..."

Kara Harp Okulu Arşivindeki, elle yazılmış (matbu olmayan) 16 No.lu numara defterine göre ATATÜRK'ün Harp Akademisinde okuduğu dersleri, notları ve buradaki ders başarısı şu şekildedir:

Mustafa Kemal, Akademi birinci sınıfta, toplam 580 olan ders notlarından 479 not almış ve başarı sırası 8 olmuştur. İkinci sınıfında ise, toplam 480 puan alarak 6'ncı sırada yer almıştır.

Mustafa Kemal kurmay yüzbaşı olarak yeminini 08 Teşrinievvel 1320 (Hicrî 11 Şaban 1322, Miladi 21 Ekim 1904) Cuma günü etmiştir. Mustafa Kemal 29 Kanunuevvel 1320 yani 11 Ocak 1905 Çarşamba günü "Erkânıharbiye yüzbaşılığı ile mektepten neşet ederek sunuf-u selasede bölük idare ve kumanda etmek üzere atik 5'inci Orduya memur buyrulmuştur."

57'nci dönem Akademi mezunu toplam 37 kişidir. Bunların 13'ü kurmay, diğerleri de mümtaz olmuşlardır. Mevcut bilgi ve belgelere göre, Mustafa Kemal kurmay olarak Akademiye bitiren 13 kişi arasında, 5'inci olmuştur. Dönemin birincisi Ali İhsan Sabis, ikincisi Asım Gündüz,

üçüncüsü Ahmet Sedat Doğruer, dördüncüsü Ahmet Tevfik, altıncısı Mehmet Hayri Turhan, yedincisi Mustafa İzzet Yavuzer, sekizincisi Ali Seydi Uğur, dokuzuncusu Ali Fuat Cebesoy'dur. Diğer üç kurmay da sırasıyla şunlardır: Süleyman Şevket Demirhan, Kemal Ohri, M. Şevki (kurmaylığı geri alınmıştır).

Akademide Mustafa Kemal'i derinden etkileyen öğretmenleri vardı. Bu öğretmenleri: Topçu Feriki (Tümgeneral) Ahmet Muhtar (Eski Osmanlı Seferleri Tarihi), Kurmay Binbaşı Refik Bey (Napolyon Vesair Savaşlar), Kurmay Yarıbay Nuri Bey (Tabiye), Pertev Paşa (Demirhan), (kurmay görevleriyle 1866 ve 1871 Prusya-Avusturya, Prusya-Fransa savaşları), Kurmay Albay Hasan Rıza Bey (Pertev Demirhan'dan sonra), Kurmay Albay Zeki Bey, Kurmay Yarıbay Fevzi Bey idi.

Sınıf arkadaşı Ali Fuat Cebesoy, Mustafa Kemal'in öğretmenlerinden Nuri Bey ile ilişkileri konusunda şunları anlatmaktadır: "Mustafa Kemal ve ben yeni öğretmenlerimiz içinde en çok Trabzonlu Nuri Bey'i sayıyor ve takdir ediyorduk. Nuri Bey gerçekten geniş kültürlü, çağına göre aydın düşünceli, stratejide üstat sayılan bir kurmay yarıbaydı. Tabiye okutuyordu. Aradaki uzaklığı korumakla beraber öğrencilerine karşı içten ve ağabeyce davranıyordu. Yalnız ders vermekle yetinmiyor, genç kurmay adaylarının çeşitli sorularını da yanıtlamaktan zevk duyuyordu.

‘Bir erkânıharp zabiti, askerlik dışında kalan bilgilerle de donanmış olmalıdır. Yarın hepiniz birer kumandan olacak, sorumluluk yükleneceksiniz.’ diyordu.” Nuri Bey, Birinci Dünya Savaşı seferberliğinde kolordu kumandanı olmuş, fakat savaşa girmeden önce bir kaza sonucunda ölmüştür.

“Şimdi, Mustafa Kemal'in hayatında etkisi olan bir olaydan söz etmek istiyorum.

Yarıbay Nuri Bey, bir gün Tabiye dersinde gerilladan genişçe bir şekilde söz etti. ‘Gerilla nedir, ne değildir?’ konusu üzerinde uzun uzun durdu. Açıklamada bulundu ve bir ara: ‘Arkadaşlar,’ dedi ‘Gerilla olmak ne kadar güçse, onu bastırmak da o oranda güçtür.’

Arkadaşlar, kendisinden birkaç örnek vermesini rica ettiler. Mustafa Kemal ise konunun daha iyi anlaşılabilmesi için, olayın ülkenin herhangi bir yerinde olmuş gibi açıklanmasının mümkün olup olamayacağını sordu. Onu arkadaşım Tefvik Selanik de destekledi. Bunun üzerine Nuri Bey ‘Öyle ise, Boğaz'a ait haritalarınızı açın.’ emrini verdi.

Dersten sonra Mustafa Kemal, Nuri Bey'in arkasından gitti:

‘Efendim bu söylediğiniz gerilla gerçek olabilir, değil mi?’ Nuri Bey kendine özgü olan ve her zaman kullandığı 'nev'ima' sözcüğünü de ekleyerek:

‘Olabilir,’ dedi. ‘Fakat artık bu kadarı yeterli.’

Bu olaydan Mustafa Kemal çok söz etmiştir. Sayın Profesör Afet İnan, kendisinden dinleyerek edebî bir üslûpla kaleme almıştır. Benim bu yazdıklarım, yalnızca belleğimde kalan keskin çizgilerdir.

Mustafa Kemal, bu Tabiye dersinin ilk uygulama alanını Trablusgarp Savaşları'nda buldu. Bana Tobruk'tan yolladığı bir mektupta, Kurmay Yarıbay Nuri Bey'in gerilla metotlarını başarıyla uyguladığını yazıyordu.”

Gerek kendisinin, gerekse arkadaşlarının anılarından öğrendiğimize göre Mustafa Kemal Akademide kültürel çalışmalara da çok önem vermiştir. Gazete çıkarma işini Harbiyeden daha düzenli bir şekilde yürütmüş, kürsüden konferans niteliğinde konuşmalar yapmış ve bunların metinlerini arkadaşlarına dağıtmıştır.

Mustafa Kemal, 26 Haziran 1902 Perşembe günü Kuzguncuk'ta Ali Fuat Cebesoy'un babası İsmail Fazıl Paşa'nın Kuzguncuk'taki köşkünde misafir edilmiştir. O gece orada kalmış, ertesi 27 Haziran Cuma günü köşke gelen Osman Nizami Paşa ile tanıştırılmıştır. Osman Nizami Fransızca ve Almancayı -edebiyatı dâhil- ana dili gibi bilmekte, İngilizceyi de yanlışsız konuşabilmektedir. O gün tanışıp görüşmüşlerdir. Osman Nizami Paşa, II. Abdülhamit'in baskı rejimini yumuşatacağına dair hiçbir belirti olmadığına işaret ettikten sonra şöyle demiştir:

“İstibdat idaresi, bir gün elbette yıkılacaktır. Fakat onun yerine Batılı manada bir idare gelip memleketi her bakımdan acaba kalkındırarak mıdır? Ben buna inanmıyorum.”

Mustafa Kemal, Nizami Paşa'nın Abdülhamit'in adamlarından biri olabileceğinden kuşulanmıştır. Bu olasılığa karşı yine de düşüncelerini cesaretle söylemiştir:

"Paşa Hazretleri! Garplı manadaki idareler de zamanla gelişmişlerdir. Bugün uyur gibi görünen milletimizin çok kabiliyeti ve cevheri vardır. Fakat bir inkılap vukuunda bugün iş başında olanlar yerlerini muhafaza etmeye kalkarlarsa o vakit buyurduğunuzu kabul etmek lazım getir. Yeni nesiller içerisinde her hususta itimada layık insanlar çıkacaktır."

Osman Nizami Paşa susmuş, olumlu ya da olumsuz hiçbir cevap vermemiş; aynı günün akşamı ayrılmak üzere veda eden Mustafa Kemal'e şunları söylemiştir:

“Mustafa Kemal efendi oğlum, sen, bizler gibi yalnız Erkânıharp zabiti olarak normal bir hayata atılmayacaksın. Keskin zekân ve yüksek kabiliyetin memleketin geleceği üzerinde müessir olacaktır. Bu sözlerimi bir kompliman olarak alma. Sende, memleketin başına gelen büyük adamların daha gençliklerinde gösterdikleri müstesna kabiliyet ve zekâ emareleri görmekteyim. İnşallah yanılmamış olurum.”

Osman Nizami Paşa yanılmamıştır. Çünkü Mustafa Kemal, gençlik çağlarından beri geleceğin ATATÜRK'ünden belirtiler ve ışıklar vermiştir.

اللى يدعى ارکان حربیه نامزدلوی شاکردانی

عنوان	تعلیم عملیاتی	استیکاشا نانا سیکریته	آکادمیه و راورسونه	مباحث ریاضیه	تعلیم تطبیقات	فرانسوزیه	لغات الارض	اجنبی اردو تشکیلاتی	قیغه تطبیقات	استیکامات جسمیه	جغرافیای عمومی الجیسی	عبارات مشهوره و مناقشات	تاریخ و طوری تعلیمیه سی	مهر در سبک تام نومروسو
۵۲۵	۲۰	۲۰	۴۵	۴۵	۴۵	۴۵	۴۵	۴۵	۴۵	۴۵	۴۵	۴۵	۴۵	
۵۱۱	۲۰	۱۸	۴۴	۴۵	۴۲	۴۲	۴۲	۴۵	۴۰	۳۸	۴۲	۴۵	۴۵	
۵۰۱	۲۰	۱۷	۴۴	۴۲	۴۵	۴۱	۴۳	۴۴	۳۶	۳۶	۴۲	۴۵	۴۵	
۵۰۱	۱۹	۱۹	۴۵	۳۵	۴۲	۴۱	۴۵	۴۴	۳۹	۴۵	۴۰	۴۲	۴۴	
۴۹۴	۲۰	۱۳	۴۲	۳۷	۴۵	۴۰	۴۴	۴۴	۴۰	۳۷	۴۱	۴۵	۴۵	
۴۸۷	۲۰	۱۴	۴۰	۴۵	۴۲	۳۵	۴۳	۴۲	۴۰	۳۹	۴۰	۴۲	۴۲	
۴۸۰	۲۰	۱۶	۴۲	۴۵	۴۳	۳۸	۳۹	۴۳	۳۶	۳۵	۴۰	۳۸	۴۵	
۴۷۸	۲۰	۱۸	۴۲	۴۵	۴۴	۳۲	۴۱	۴۵	۳۶	۳۸	۳۹	۴۱	۴۵	
۴۷۸	۱۹	۱۸	۳۸	۲۷	۴۵	۴۵	۳۵	۴۵	۴۲	۴۰	۴۲	۳۹	۴۳	
۴۷۶	۱۸	۱۶	۳۹	۳۷	۴۰	۴۰	۴۱	۴۲	۳۶	۳۸	۴۱	۴۲	۴۵	
۴۷۶	۲۰	۱۷	۴۲	۳۰	۴۵	۴۲	۳۶	۴۲	۳۸	۳۵	۴۲	۴۲	۴۲	
۴۷۵	۲۰	۱۶	۴۴	۲۷	۴۴	۳۹	۴۲	۴۴	۴۰	۳۵	۴۰	۳۹	۴۵	
۴۷۲	۱۹	۱۵	۴۲	۳۰	۴۵	۳۷	۳۶	۴۱	۳۵	۳۴	۳۹	۴۱	۴۵	

Erkân-ı Harbiye (Harp Akademisi) derslerini ve öğrenci notlarını gösterir defterde 1903 tarihli ikinci Sınıfa ait bölüm.

Ellyedinci Erkân-ı Harbiyye Nâmzedleri Şâkirdânı

Yekûn	Ta'lim Ameliyyâtı	İstikşâfât-ı Askeriyye	Almânca veya Rûsca	Mübânis-i Riyâziyye	Ta'lim Nazariyyâtı	Frânsızca	Tabakât-ü-arz	Ecnabi Ordu Teşkilâtı	Ta'biyye Tabihâtı	İstihkâmât-ı Cestime	Coğrafyâ-yı Sıvâk-ül-ceyyis	Münâzebât-ı Meşhûre Münâhagâtı	Topçuluk ve Topçu Ta'biyyesi	Esâmî	Urmûda Sıra Nûmrosu
535	20	20	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	Beher Dersin Tâim Nûmrosu	
480	20	16	42	45	43	38	39	43	36	35	40	36	45	Mustafa Kemâl Efendi Selânik	6